

Współpraca wychowawcy klasy z rodzicami "trudnych" uczniów

Rodzina i szkoła to środowiska, które mają niewątpliwie największy wpływ na rozwój dzieci, powinny więc współdziałać ze sobą, aby dostarczyć im możliwie najwięcej doświadczeń niezbędnych do pełnego rozwoju.

Harmonijne współdziałanie między nauczycielami a rodzicami uczniów jest jednym ze sposobów przeciwdziałania problemowi, który dotyczy wielu pedagogów - problemowi wypalania zawodowego.

Od nauczycieli oczekuje się bardzo wiele. Mają być świetnymi, nowoczesnymi dydaktykami, ciągle aktualizować swoją wiedzę, utrzymywać wysoki poziom nauczania, indywidualizować oddziaływanie, ze zrozumieniem odnosić się do problemów uczniów, wpajać im wartości, rozbudzać zainteresowania, aktywnie współpracować z rodzicami oraz ze społecznością lokalną.

Każdy z nas ma swój własny system wartości. Mając świadomość różnorodności przejawów oraz zróżnicowanie systemów wartości, powinniśmy w relacjach zawodowych przyjmować postawę akceptacji dla ich odmienności. Rodzice mogą wyznawać zupełnie inne wartości niż nauczyciele, lecz nie powinni czuć się z tego powodu odrzuceni, potępiani czy negatywnie oceniani przez pedagogów. Akceptacja oznacza w praktyce traktowanie rodzica jako równorzędnego partnera interakcji bez względu na różnice poglądów i wartości, powstrzymywanie się od osądów, otwartość i poszanowanie.

Świadomość własnych wartości pomaga unikać uprzedzeń: jeśli zdajemy sobie sprawę z tego, co jest dla nas ważne, oraz przyjmujemy do wiadomości fakt, że inni mogą myśleć i czuć inaczej, łatwiej nam jest zachować otwartość, unikać postawy obronnej i uprzedzeń. Istotne jest też zdawanie sobie sprawy z własnych uczuć, nastrojów z jakimi wchodzimy w interakcję.

Jeśli czeka nas spotkanie, które może być trudne, starajmy się opanować zdenerwowanie, odprężyć nieco i świadomie przyjąć przyjazną, akceptującą postawę wobec rozmówcy. Spokojny ton głosu, uśmiech, unikanie obronnych gestów, patrzenie na twarz rozmówcy mogą być bardzo pomocne, gdyż sygnalizują zainteresowanie, otwartość i chęć nawiązania kontaktu.

Uważne słuchanie jest jednym z warunków efektywnego porozumienia się; wymaga dużo cierpliwości, wysiłku, uwagi. Dobre, efektywne porozumiewanie się wymaga nie tylko uważnego słuchania, lecz także dokładnego rozumienia oraz umiejętnego zadawania pytań.

Inną barierą skutecznej komunikacji jest nieumiejętne i zbyt częste zadawanie pytań, zwłaszcza pytań zamkniętych.

Jednym z warunków efektywnego porozumiewania się nauczycieli z rodzicami jest unikanie moralizowania oraz pouczania rodziców, tego typu zachowania sygnalizują poczucie wyższości intelektualnej i moralnej, przewagi pod względem wiedzy i doświadczenia. Istnieje jeszcze wiele innych barier skutecznego porozumiewania się, np. zmęczenie, napięcie nerwowe i zaabsorbowanie własnymi problemami.

Pierwsze spotkanie wychowawcy klasy z nowymi uczniami i ich rodzicami jest niewątpliwie wydarzeniem stresującym, i to dla obu stron. Obie strony wnoszą do tej sytuacji wytworzone wcześniej nastawienia, a także obawy, niepokoje i nadzieje. Warunkiem wstępnym sukcesu spotkania inauguracyjnego jest więc wytworzenie pozytywnego, nieobronnego, nastawienia wobec rodziców. Warunkiem drugim jest staranne przygotowanie merytoryczne oraz organizacyjne spotkania.

Pierwsze spotkanie jest więc dobrą okazją do wyrażenia wzajemnych oczekiwań oraz zarysowania planu współpracy. Warto też je wykorzystać, by przekazać rodzicom zamierzenia dotyczące pracy dydaktycznej i wychowawczej z dziećmi.

Program spotkania (bez względu na to, czy jest ono pierwsze, czy kolejne) powinien być dobrze przemyślany i starannie opracowany, aby:

- umożliwić zrealizowanie celu,
- nie był zbyt obszerny i nie zmuszał do nadmiernego wydłużania czasu zebrania lub nadawania mu bardzo szybkiego tempa,
- przewidywał czas na pytania rodziców i dyskusję,
- przewidywał czas na sprawy bieżące

Koniecznym punktem programu jest też zwykle wybór przedstawicieli do komitetu rodzicielskiego. Zawiadomienia rodziców o pierwszym spotkaniu najlepiej jest rozesłać lub podać przez dzieci. Mogą one mieć postać krótkiego listu lub imiennego zaproszenia. Konieczne jest ustalenie terminu spotkania z odpowiednim wyprzedzeniem, aby nie zmuszać rodziców do zmiany planów w ostatniej chwili.

Wywiadówka jest najbardziej tradycyjną i powszechną formą kontaktowania się nauczycieli z rodzicami. Pierwsza część spotkania jest na ogół poświęcona bieżącym sprawom organizacyjnym, w drugiej omawiane są postępy uczniów w nauce, a na końcu nauczyciel mówi o ewentualnych problemach w pracy dydaktyczno - wychowawczej z klasą. Jednym z ważniejszych celów wywiadówek jest informowanie rodziców o postępach dzieci w nauce. Zwykle wygląda to tak, że wychowawca przygotowuje kartki z ocenami ze wszystkich przedmiotów uzyskanymi od początku półrocza i wręcza je rodzicom.

Najbardziej popularną formą włączania rodziców w życie szkoły jest zaproszenie ich na różnego rodzaju uroczystości klasowe lub szkolne z okazji świąt, ważnych rocznic itp. Obecność matek lub ojców na takich uroczystościach stwarza okazję do przeżywania razem z dziećmi ważnych dla nich wydarzeń. Znacznie większe znaczenie dla integracji grupy rodziców oraz włączenia ich w życie społeczne szkoły mają spotkania zupełnie nieformalne. Imprezy takie mają zwykle atrakcyjny program: konkurencje sportowe i zabawy, w którym mogą brać udział nie tylko dzieci, lecz i dorośli, występy artystyczne, zabawne konkursy i quizy, niekiedy organizowane też aukcje dzieł plastycznych uczniów. Swobodna atmosfera zabawy sprzyja nawiązywaniu bliższych i mniej formalnych relacji między rodzicami i nauczycielami.

Inną formą pracy z rodzicami jest wzbogacanie ich wiedzy psychologicznej i pedagogicznej. Cele te mogą być zrealizowane w rozmaity sposób: poprzez rozmowy indywidualne z rodzicami, dostarczanie im lektur, organizowanie spotkań ze specjalistami. Ważną sprawą jest odpowiedni wybór tematyki.

Poważne konflikty między rodzicami nie zdarzają się zbyt często, lecz jeśli już występują, przysparzają nauczycielom sporo trudności. Ich tło bywa różne, np. antypatie i podziały w klasie, nieprzyjemne incydenty (kradzieże), zniszczenie mienia szkoły lub rzeczy prywatnych dzieci. Szczególnie kłopotliwe dla nauczycieli są sytuacje, gdy grupa rodziców stara się doprowadzić do usunięcia z klasy jakiegoś dziecka uważając, że nie jest ono dość zdolne i zaniża poziom klasy lub zachowuje się źle i ma przez to zły wpływ na resztę uczniów. Zwykle w takich sytuacjach rodzice szukają u wychowawcy sojusznika i oczekują od niego pomocy w realizacji swojego celu.

Spotkania indywidualne z rodzicami, są najczęstszą, obok wywiadówek, formą kontaktowania się nauczycieli z rodzicami uczniów. Najlepszą formą kontaktów indywidualnych są osobiste spotkania z rodzicami. Rozmowy z rodzicami są niezwykle cenne, gdyż dają nauczycielowi możliwość lepszego poznania ucznia, jego sytuacji rodzinnej. Ułatwiają zrozumienie dziecka, przyczyn jego ewentualnych trudności w nauce, kłopotów w relacjach z rówieśnikami czy zachowań problemowych w szkole. Osobiste spotkania wychowawcy z rodzicami powinny być naturalnym i stałym elementem współpracy między szkołą a rodziną. Takie "szybkie reagowanie" przez wychowawcę może też stanowić zachętę dla rodziców, by zwracali się do niego zawsze wtedy, gdy coś ich niepokoi, martwi, zastanawia, ciekawi, i nie odkładali tego do najbliższej wywiadówki.

Innym powodem zapraszania rodziców na rozmowę są problemy wychowawcze z dzieckiem. Zazwyczaj dzieje się to w następstwie jakiegoś poważniejszego incydentu, który skłania wychowawcę do szybkiej interwencji.

Dość powszechnie praktykowane jest wpisywanie zawiadomienia do dzienniczka lub przekazywanie takiej informacji przez ucznia. Znacznie korzystniej jest jednak zadzwonić, gdyż daje to możliwość zorientowania się jak rodzice przyjmują propozycję nauczyciela, a także zapytania, czy będą mogli przejść na spotkanie razem.

Wielu rodziców oczekuje od nauczycieli konkretnych wskazówek, jak postępować z dzieckiem. Jest to zupełnie naturalne, gdyż pedagodzy są postrzegani jako profesjonaliści przygotowani do rozwiązywania problemów wychowawczych. Sprostanie tym oczekiwaniom jest jednak niełatwe, gdyż osoby mające kłopoty z dziećmi chciałyby otrzymać gotowe rozwiązania - uniwersalne i skuteczne w każdej sytuacji. Nauczyciele nie są w stanie tego zaproponować, lecz mogą pomóc rodzicom w wypracowaniu własnych rozwiązań.

Dość rzadką formą pracy spotykaną, zwłaszcza w szkołach gminnych lub miejskich są spotkania w domu ucznia. Celem tych wizyt jest głębsze poznanie ucznia, zaobserwowanie jego zachowania w środowisku rodzinnym, gdzie większość dzieci czuje się pewniej i bezpieczniej niż w szkole, przyjrzenie się warunkom, w jakich żyje dziecko, uzyskanie orientacji w sytuacji rodzinnej i wzajemnych relacjach między członkami. Innym celem jest przeprowadzenie z rodzicami rozmowy o problemach szkolnych dziecka w warunkach, w których będą oni czuli się bezpieczniej i bardziej swobodnie. Czasami wizyta może służyć zebraniu informacji, o sytuacji bytowej dziecka, po to, by zapewnić mu pomoc, np. w postaci bezpłatnych obiadów, podręczników, pomocy szkolnych. Jeszcze innym celem odwiedzin może być interwencja - gdy dziecko przez dłuższy czas nie przychodzi do szkoły lub istnieje podejrzenie, że jest źle traktowane przez członków rodziny. Najczęściej wizyty służą lepszemu poznaniu ucznia i jego rodziny oraz nawiązaniu bliższych relacji. Udana wizyta w domu ucznia może stanowić bardzo dobrą podstawę dalszej współpracy z rodziną ucznia.

Inną formą współpracy z rodzicami są spotkania z udziałem eksperta. Zaproszenie przez nauczyciela na spotkanie specjalisty może mieć na celu zorganizowanie pomocy dla dziecka i jego rodziny. Rodzice mają niekiedy opory przed korzystaniem z pomocy niektórych specjalistów (np. psychiatrów, psychologów, terapeutów) lub instytucji (poradni zdrowia psychicznego, placówek opieki społecznej). Rozmowa z pracownikiem socjalnym na terenie szkoły jest dla nich mniej przykra i upokarzająca niż udanie się do biura.

Bezpośrednim powodem aranżowania spotkań trójstronnych (nauczyciel - rodzice) są jakieś poważne przewinienia uczniów, o których wychowawca chce powiadomić opiekunów. Choć dla dzieci taka sytuacja jest bardzo stresująca, to jednak może w efekcie okazać się korzystna. Spotkania trójstronne bywają też inicjowane przez rodziców zaniepokojonych o córkę lub syna i poszukujących pomocy u nauczyciela. Szczególnym przypadkiem są interwencje podejmowane w obronie dziecka krzywdzonego przez rówieśników. Rozmowy takie mogą pomóc rodzicom w zrozumieniu trudności, z jakimi borykają się ich dzieci, oraz ułatwić udzielanie skutecznej pomocy.

Celem wizyt nauczyciela jest zwykle dokładniejsze, głębsze poznanie ucznia, zaobserwowanie jego zachowania w środowisku rodzinnym gdzie większość dzieci czuje się pewniej i bezpieczniej niż w szkole, przyjrzenie się warunkom, w jakich żyje dziecko. Odwiedziny nauczyciela mogą też stanowić element przygotowania rodziców do pracy wyrównawczej lub reedukacyjnej z dzieckiem. Nie zawsze nauczycielowi udaje się skłonić rodziców do współpracy. Niekiedy dzieje się tak dlatego, że rodzice traktują wywiadówki i spotkania z nauczycielami jako formalność. Nie widzą potrzeby kontaktowania się ze szkołą ani pożytków z tego. Niektórzy zwłaszcza ci najmniej wykształceni, przychodzą na zebrania "dla świętego spokoju" i nie zawsze rozumieją, o czym nauczyciel mówi. Odrębną kategorię stanowią rodzice, którzy unikają szkoły, gdyż są przekonani, że nie są tam mile widziani.

Źródło: www.profesor.pl